

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დასჯადობის ზომიერობის საკითხი*

ასისტენტ-პროფესორი, სამართლის დოქ. **თემურ ცქიტიშვილი**, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თინათინ წერეთლის სახელობის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი

I. შესავალი

სისხლის სამართლით დასჯადი დელიქტებიდან ერთ-ერთია აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი, რომელიც თავის მხრივ, წარმოადგენს საფრთხის დელიქტების ნაირსახეობას და ხასიათდება იმით, რომ ქმედების შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედება აბსტრაქტულ საფრთხეს ქმნის სამართლებრივი სიკეთისთვის. დასახელებული დელიქტების სახელწოდებაც აქედან მომდინარეობს. თუმცა, სისხლის სამართლის ლიტერატურაში არაერთგვაროვანი მოსაზრებაა გამოთქმული აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის აგებულებასთან დაკავშირებით, ვინაიდან ქმედების შემადგენლობის სიტყვასიტყვითი განმარტება ზოგჯერ შეუძლებელს ხდის იმის დადგენას, საქმე ეხება შედეგიან დანაშაულს თუ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტს.

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი კონკრეტული საფრთხის დელიქტისგან იმით განსხვავდება, რომ სამართლებრივი სიკეთისთვის შექმნილი საფრთხე არ წარმოადგენს დანაშაულებრივ შედეგს შედეგის ვინაობა, მატერიალური მნიშვნელობით, რომლითაც ერთმანეთისგან მიჯნავენ შედეგიან და შედეგარეშე დანაშაულებს. შესაბამისად, ჩნდება კითხვა, ასეთ დელიქტებში დანაშაულის ჩადენის ადგილი მხოლოდ ქმედების ადგილით განისაზღვრება, თუ შეიძლება არსებობდეს დანაშაულის ჩადენის სხვა ადგილიც? დასმული საკითხი განსაკუთრებით საყურადღებოა იმ შემთხვევებში, როცა დანაშაულის ჩადენა ხდება ინტერნეტით, ქმედება ხორციელდება სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე, ხოლო საფრთხე იქმნება სხვა სახელმწიფოში.

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებთან დაკავშირებული საკამათო საკითხები ამით არ ამო-

იწურება. სადავოა აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის არა მხოლოდ ობიექტური შემადგენლობის, არამედ ასევე სუბიექტური შემადგენლობის საკითხიც. წინამდებარე სტატიის მიზანია მკითხველის ყურადღება მიაქციოს დასმულ საკითხებს, რომლებიც თავის სამეცნიერო ნაშრომებში განიხილა პატივცემულმა იუბილარმა, დოქტორმა, ტიუბინგენის უნივერსიტეტის პროფესორმა ბერნდ ჰაინრიხმა, რომელსაც ეძღვნება წინამდებარე სტატია, რითაც ამ სიტყვების ავტორს სურს გამოხატოს იუბილარის მიმართ პატივისცემა და მადლიერება ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტში სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობის დროს განეული სამეცნიერო ხელმძღვანელობისა და მრავალწლიანი თანამშრომლობისთვის.

II. აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების ზოგადი დახასიათება

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტები ეწოდება ისეთ დელიქტებს, სადაც ტიპურად საშიში ქმედება დასჯადად არის მიჩნეული, იმის გარეშე, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში საჭირო არ არის საფრთხის შექმნის შედეგის დადგომა¹. აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებში ქმედების დასჯადობა ეფუძნება ქმედების შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედების გენერალურ საშიშროებას სამართლებრივი სიკეთისთვის².

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტები კონკრეტული საფრთხის დელიქტებისგან განსხვავდებიან არა მხოლოდ იმით, რომ ქმნიან აბსტრაქტულ საფრთხეს სამართლებრივი სიკეთისთვის, არამედ ქმედე-

* ეს სტატია შედგება ორი ნაწილისგან, რომლის მე-2 ნაწილი, სტატიის გვერდების რაოდენობის გამო, გამოკვეცდება ჟურნალის 2022 წლის მომდევნო გამოცემაში.

¹ Roxin, Claus, Strafrecht, AT, Band I, 2006, S. 426, §11, Rn. 153; Zieschang, Frank, Die Gefährdungsdelikte, 1998, S. 15.

² Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas, Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5. Aufl., 1996, S. 264, §26 II.

ბის საკანონმდებლო შემადგენლობის ფორმულირებითაც. აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებში კანონმდებელი, როგორც წესი, აღწერს დასჯად ქმედებას. თუ კონკრეტული საფრთხის დელიქტებში კანონმდებელი ქმედების შემადგენლობაში მიუთითებს განსაზღვრული სამართლებრივი სიკეთისთვის საფრთხის შექმნაზე, როგორც დანაშაულებრივ შედეგზე, კლასიკურ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებში ასეთ მითითებას არ ვხვდებით³. აბსტრაქტულ საფრთხის დელიქტს წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის⁴ 236-ე მუხლით გათვალისწინებული დელიქტი – ცეცხლსასროლი იარაღის, საბრძოლო მასალის, ფეთქებადი ნივთიერების ან ასაფეთქებელი მონყობილობის მართლსაწინააღმდეგო შექმნა, შენახვა, ტარება, დამზადება, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან გასაღება.

მაშინ როცა კონკრეტული საფრთხის დელიქტის შემადგენლობა სრულად განხორციელებულია კონკრეტული საფრთხის შექმნისას და მოსამართლემ უნდა დაადგინოს, რომ ქმედებამ სამართლებრივ სიკეთეს კონკრეტული საფრთხე შეუქმნა, აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის განსახორციელებლად საკმარისია ქმედების შემადგენლობაში აღწერილი დასჯადი ქმედების განხორციელება.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული ერთ-ერთი მოსაზრების თანახმად, აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დროს მოსამართლეს შესაბამისი ნორმით ქმედების კვალიფიკაციისთვის არ მოეთხოვება ქმედების საშიშროების შეფასება. მოსამართლემ მხოლოდ უნდა დაადგინოს დისპოზიციამი აღწერილი ქმედების განხორციელების ფაქტი, მაგალითად, ადგილი რომ ჰქონდა ცეცხლსასროლი იარაღის მართლსაწინააღმდეგო შექმნას, შენახვას ან ტარებას. აღნიშნული შეხედულების მიხედვით, აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებთან მიმართებით სასამართლოსთვის უფლების მიცემა, რომ დაადგინოს დაცული სიკეთისთვის საფრთხის შექმნა იქნებოდა კანონის რევიზია და დაუპირისპირდებოდა კანონმდებლის ნებას ქმედების დასჯადობაზე, რომლის ტიპურად საშიში ხასიათი თვითონ დაადგინა.⁵

³ Heinrich, Bernd, *Strafrecht*, AT, 3. Aufl., 2012, S. 63, Rn. 163-164.

⁴ შემდგომში შემოკლებული, როგორც სსკ.

⁵ წერეთელი, თინათინ, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტომი IV, 2010, გვ. 181-182; *Церетели Т.В.*, Деликты

თუმცა, ჩნდება კითხვა, რამდენად შეიძლება აღნიშნული დებულება გავრცელდეს ყველა ტიპის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტზე? საქართველოს სსკ-ის მე-7 მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით, სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას გამოორიცხავს ქმედების მცირე საშიშროება, როცა განხორციელებული ქმედება დანაშაულის ფორმალურ ნიშნებს შეიცავს, მაგრამ არ ქმნის ისეთ საფრთხეს ან არ იწვევს ისეთ ზიანს, რომელიც აუცილებელს ხდის მოქმედი პირისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრებას. ქმედების დანაშაულად კვალიფიკაციის დროს ქმედების საშიშროების შესაფასებლად ზოგჯერ საკმარისია მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავ გარემოებათა გათვალისწინება.

მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავი გარემოება ქმედებას მართლზომიერად აქცევს, ხოლო მართლზომიერი ქმედება არ შეიძლება საშიშად მივიჩნიოთ, მაგრამ სსკ-ით გათვალისწინებულ მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავ გარემოებათა არარსებობა ყოველთვის არ იძლევა ქმედების საშიშროების სწორად შეფასების საფუძველს და ამით აიხსნება სსკ-ის მე-7 მუხლის მე-2 ნაწილში სპეციალური მითითება ქმედების საშიშროების გათვალისწინების აუცილებლობაზე ქმედების დასჯადობასთან დაკავშირებით. აღნიშნული საკანონმდებლო დებულება, რომ არა მხოლოდ ხელყოფის დელიქტებს, არამედ ასევე საფრთხის დელიქტებსაც ეხება, ნათელია. საკამათო შეიძლება იყოს მხოლოდ ის, მოიცავს თუ არა იგი აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებსაც ანუ მოსამართლემ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დროს მხოლოდ ქმედების შემადგენლობაში აღწერილი ქმედების განხორციელების ფაქტი უნდა დაადგინოს (და მასთან ერთად მართლწინააღმდეგობა და ბრალი) თუ უნდა შეაფასოს ქმედების საშიშროებაც (როგორც ქმედების არამართლზომიერების პირობა) კონკრეტულ გარემოებათა გათვალისწინებით?

ზოგიერთი აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი რომ ქმედების დანაშაულად კვალიფიკაციისას საჭიროებს ქმედების საშიშროების შეფასებას, ამაზე მიუთითებს ქურდობის შემადგენლობა, რომლის განხორციელებისას მოსამართლეს მოეთხოვება იმ ნივთის ღირებულების შეფასება, რომელსაც

создания опасности, «Советское государство и право», 1970, №8, გვ. 56.

დაეუფლა ან რომლის დაუფლებაც სურდა მოქმედ პირს. აღნიშნულ შემთხვევაში, ქურდობის საგნის (ობიექტის) შეფასება, საფუძველია ქმედების საშიშროების შეფასებისა. მაშასადამე, ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრება, რომ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებში მოსამართლე არ აფასებს ქმედების საშიშროებას, არ ვრცელდება ყველა ტიპის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტზე და ნაწილობრივ არის გასაზიარებელი. ამაზე მიუთითებს აბსტრაქტულ-კონკრეტული საფრთხის დელიქტებიც, რომლებიც აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების ქვესახეა.⁶

აღნიშნული მოსაზრება გაზიარებულია გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაშიც, სადაც აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებად მიიჩნევა, როგორც ის დელიქტები, სადაც მოსამართლეს მოეთხოვება მხოლოდ ქმედების შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედების განხორციელების დადგენა, ისე ის დელიქტებიც, რომელთა შემთხვევაშიც მოსამართლეს აქვს გადაცემული უფლება ქმედების გენერალური საშიშროება დაადგინოს განსაზღვრული შედეგის გამოწვევის „შესაძლებლობის“ მეშვეობით.⁷

აქვე უნდა ითქვას იმის შესახებაც, რომ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი მართალია, არ განიხილება შედეგიან დელიქტად შედეგის ვინრო გაგებით, მაგრამ ზოგიერთი აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის განსახორციელებლად საკმარისი შეიძლება არ იყოს მხოლოდ ქმედების განხორციელება და ითვალისწინებს გარკვეული შედეგის დადგომას. ქართული სსკ-ის მიხედვით ასეთია მაგალითად, უკანონო აბორტი. გერმანული და ზოგიერთი ქვეყნის სსკ-გან განსხვავებით, ქართული სსკ-ის შესაბამისად, უკანონო აბორტი მიეკუთვნება აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებს, ვინაიდან დაცულ სამართლებრივ სიკეთეს წარმოადგენს ორსული ქალის სიცოცხლე და ჯანმრთელობა, რაზეც მიუთითებს ის გარემოება, რომ უკანონო აბორტის შემადგენლობა მოქცეულია ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შექმნელ დელიქტთა თავში. უკანონო აბორტის დროს ორ-

სულობის შეწყვეტა არის განსაზღვრული შედეგი. თუმცა, ამის მიუხედავად უკანონო აბორტი მიეკუთვნება არა შედეგიან, არამედ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებს. უკანონო აბორტის მიკუთვნება შედეგიანი დელიქტებისთვის მაშინ იქნებოდა შესაძლებელი, დაუბადებელი სიცოცხლე რომ იყოს პირველადი დაცვის ობიექტი და უკანონო აბორტი განიხილებოდა არა ორსული ქალისთვის საფრთხის შექმნელ დელიქტად, არამედ დაუბადებელი სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულად. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ ამა თუ იმ დელიქტის მიკუთვნება საფრთხის დელიქტებისადმი ხდება არა მხოლოდ ქმედების საკანონმდებლო შემადგენლობის აღწერილობის მიხედვით, არამედ იმის გათვალისწინებითაც, თუ რომელი სიკეთის დაცვას ემსახურება კონკრეტული ქმედების შემადგენლობა.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული შეხედულების მიხედვით, საკამათოა საკითხი, გულისხმობს თუ არა აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი სამართლებრივ სიკეთეს და ემსახურება თუ არა აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის დასჯადობა სამართლებრივი სიკეთის დაცვას.⁸ ერთ-ერთი მოსაზრების თანახმად, ზოგიერთი დელიქტის დასჯადობას საფუძვლად არ უდევს სამართლებრივი სიკეთის კონცეფცია, რომელთაც უწოდებენ დელიქტებს სამართლებრივი სიკეთის გარეშე (*rechtsgutlose Delikte*).⁹ თუმცა, ეს მოსაზრება არ არის გასაზიარებელი. არ შეიძლება არსებობდეს დელიქტი სამართლებრივი სიკეთის გარეშე. აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების დასჯადობის ლეგიტიმაციის საფუძველი სამართლებრივი სიკეთის დაცვაა. თუ სისხლისსამართლებრივი ნორმა სჯის ქმედებას და მიზნად არ ისახავს სამართლებრივი სიკეთის დაცვას, ასეთი ნორმის არსებობა არ შეიძლება ჩაითვალოს ლეგიტიმურად, ვინაიდან სისხლის სამართლის უმთავრესი ამოცანა სამართლებრივი სიკეთის დაცვაა.¹⁰

⁸ *Frister, Helmut*, *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 7. Aufl., 2015, S. 37, § 3 Rn. 25.

⁹ *Welzel, Hans*, *Studien zum System des Strafrechts, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft (ZStW)*, 1939, 491.

¹⁰ *Kindhäuser, Urs*, *Strafrecht, AT*, 5. Aufl., Baden-Baden, 2011, S. 36, § 2 R. 6; *Schünemann, Bernd*, *Aufgabe und Grenzen der Strafrechtswissenschaft im 21. Jahrhundert*, in: *Putzke/Hardtung/Hörnle/Merkel/ Scheinfeld/Schlehofer/*

⁶ აბსტრაქტულ-კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებზე იხ. ქვემოთ.

⁷ *Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas*, *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, 5. Aufl., 1996, §26 II (S. 264).

III. აბსტრაქტული საფრთხე და მისი გამიჯვნა კონკრეტული საფრთხისგან

აბსტრაქტულ საფრთხესთან დაკავშირებით სისხლის სამართლის მეცნიერებაში არ არსებობს ერთიანი მოსაზრება. ავტორთა ერთი ნაწილი აბსტრაქტული საფრთხის არსებობას უარყოფს და თვლის, რომ საფრთხე ყოველთვის კონკრეტულია,¹¹ აბსტრაქტულ საფრთხეზე საუბარი საფუძველს მოკლებულია.

ავტორთა უმრავლესობა კი საფრთხეს ჰყოფს რეალურ (კონკრეტულ) და აბსტრაქტულ საფრთხედ. თუ უარყოფით აბსტრაქტული საფრთხის არსებობას, საფუძველი გამოეცლებოდა დელიქტების დაყოფას კონკრეტულ და აბსტრაქტულ საფრთხის დელიქტებად. დელიქტების ასეთ კლასიფიკაციას საფუძვლად სწორედ ის უდევს, რომ შესაძლებელია საუბარი აბსტრაქტულ საფრთხეზე და შექმნილი საფრთხე ყოველთვის არ არის რეალური. ყველა საფრთხის დელიქტი რომ არ ქმნის კონკრეტულ საფრთხეს, ამაზე მიუთითებს ის, რომ საფრთხის დელიქტებში ყოველთვის არ არსებობს მიზეზობრივი კავშირის დადგენის აუცილებლობა. მიზეზობრივი კავშირი დგინდება მხოლოდ კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებში, სადაც კონკრეტული საფრთხე დანაშაულებრივ შედეგს წარმოადგენს,¹² რაც საქართველოს სსკ-ის მე-8 მუხლიდანაც გამომდინარეობს, რომლის მიხედვითაც მიზეზობრივი კავშირი დგინდება მხოლოდ მაშინ, როცა გან-

ხორციელებული ქმედება იწვევს სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის სახით მართლსაწინააღმდეგო შედეგს ან ქმნის კონკრეტულ საფრთხეს.

ვინაიდან საუბარია აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებზე, მათ აგებულებაზე და აბსტრაქტულ საფრთხეზე, მიზანშეწონილია მოკლედ განვიხილოთ თუ რას გულისხმობს აბსტრაქტული საფრთხე და როდის არსებობს იგი ან რა განასხვავებს მას კონკრეტული საფრთხისგან. პირველყოფისა უნდა ითქვას, რომ ზოგადად საფრთხე გულისხმობს სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის შესაძლებლობას.¹³ ასეთი შესაძლებლობა არსებობს ორივე სახის საფრთხის დროს, როგორც კონკრეტული, ისე აბსტრაქტული საფრთხის შემთხვევაში. თუმცა, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის შესაძლებლობა და საფრთხის ინტენსივობა განსხვავებულია.

კონკრეტული საფრთხის დროს სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის შესაძლებლობა რეალურია, რაც იმას ნიშნავს, რომ კონკრეტული საფრთხის არსებობისას სამართლებრივი სიკეთე საფრთხის ზემოქმედების ზონაშია მოქცეული და მისი გადარჩენა საეჭვოა, შემთხვევითობაზეა დამოკიდებული. კონკრეტული საფრთხის შექმნისას რთულია პროგნოზირება მოვლენების განვითარებასთან დაკავშირებით, რაც გამოირიცხავს სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის თავიდან აცილების რწმენის არსებობას. აბსტრაქტული საფრთხე კი გულისხმობს სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის თეორიულ შესაძლებლობას¹⁴ და არ არის აუცილებელი სამართლებრივი სიკეთე საფრთხის ზემოქმედების ზონაში მოექცეს. აბსტრაქტული საფრთხე არის არა მხოლოდ სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის, არამედ ასევე კონკრეტული საფრთხის შექმნის შესაძლებლობაც, მაგრამ აბსტრაქტული საფრთხის დროს, კონკრეტულ საფრთხესთან შედარებით, სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის შესაძლებლობა შორეულია. აბსტრაქტული საფრთხის შემქმნელი ქმედების განხორციელებისას იქმნება იმის შესაძლებლობა, რომ სამართლებრივ სიკეთეს შექმნას კონკრეტული საფრთხე ან ხელყოფილ იქნეს იგი. ასეთი საფრთხე იქმნება იარაღის უკანონო შექმნის,

Seier (Hrsg.), *Strafrecht zwischen System und Telos – Festschrift für Rolf Dietrich Herzberg*, Tübingen 2008, S. 41-42. აღნიშნულმა თვალსაზრისმა ასახვა ჰპოვა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაშიც. იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მეორე კოლეგიის 2013 წლის 14 მაისის გადაწყვეტილება #2/2/516, 542, გვ. 14, სამოტივაციო ნაწილი, მე-11 პუნქტი. სამართლებრივი სიკეთის დაცვაზე, როგორც სისხლის სამართლის ამოცანაზე ქართულ ლიტერატურაში იხ. *ტურავა, მერაბ*, სისხლის სამართალი როგორც სოციალური წესრიგის დაცვის უკანასკნელი საშუალება, წიგნში: ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხი, საიუბილეო კრებული 60, 2021, გვ. 88-114.

¹¹ *Hilgendorf, Eric*, Die Neuen Medien und das Strafrecht, ZStW 2001, 662-663.

¹² *Heinrich, Bernd*, Strafrecht, AT, 3. Aufl., Stuttgart, 2012, S. 62, Rn. 161; *Roxin, Claus*, Allgemeiner Teil, Band I, Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre, 4. Aufl., 2006, §11 Rn. 147; *Satzger, Helmut*, Die Anwendung des deutschen Strafrechts auf grenzüberschreitende Gefährdungsdelikte, Neue Zeitschrift für Strafrecht (NStZ), 1998, 114.

¹³ *Schröder, Horst*, Die Gefährdungsdelikte im Strafrecht, ZStW 1969, 8.

¹⁴ *უგრეხელიძე მინდია*, სამართალი, როგორც განზომილებათა სისტემა (ლევიმეტრიის შესავლისათვის), წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, საიუბილეო სამეცნიერო კრებული, 2016, გვ. 49.

შენახვის ან ტარების შემთხვევაში, ასევე ნარკოტიკული საშუალების უკანონო შექმნისას, დამზადებისას, შენახვისას. როდესაც პირი იარაღს უკანონოდ ინახავს ან ატარებს, იქმნება შესაძლებლობა, რომ ის შეიძლება გამოყენებულ იქნეს უკანონოდ და უკანონო გამოყენების შედეგად სამართლებრივ სიკეთეს შეექმნას რეალური საფრთხე ან საერთოდ ხელყოფილ იქნეს იგი.

ქართულ სისხლის სამართლის კოდექსში ერთი თავი ეთმობა ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვის საფრთხის შემქმნელ დელიქტებს, სადაც გვხვდება როგორც კონკრეტული, ისე აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებიც.¹⁵ თუმცა, აბსტრაქტულ საფრთხის შემქმნელ დელიქტთა შემადგენლობებს ვხვდებით სსკ-ის კერძო ნაწილის სხვა თავებშიც.

IV. აბსტრაქტულ-კონკრეტული საფრთხის დელიქტები, როგორც აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების ნაირსახეობა

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებიდან ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს აბსტრაქტულ-კონკრეტული საფრთხის დელიქტები, სადაც კანონმდებელი ქმედების შემადგენლობაში მიუთითებს საზიანო შედეგის გამოწვევის შესაძლებლობაზე. აბსტრაქტულ-კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებზე სისხლის სამართლის ლიტერატურაში არ არსებობს ერთიანი მოსაზრება. ავტორთა ერთი ნაწილი მას განიხილავს კონკრეტულ საფრთხის დელიქტად,¹⁶ მეორე ნაწილი საფრთხის დელიქტების დამოუკიდებელ სახედ,¹⁷ ავტორთა მესამე ჯგუფი დასახელებული ტიპის დელიქტების ერთ ნაწილს აბს-

ტრაქტულ საფრთხის დელიქტებს მიაკუთვნებს, ხოლო მეორე ნაწილს კონკრეტული საფრთხის დელიქტებს.¹⁸ ავტორთა მეოთხე ჯგუფი კი აბსტრაქტულ-კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებს აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტების ნაირსახეობად წარმოგვიდგენს.¹⁹

სწორედ ეს უკანასკნელი მოსაზრება უნდა ჩაითვალოს მართებულიად. ავტორები, რომლებიც აბსტრაქტულ-კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებს კონკრეტული საფრთხის დელიქტებად განიხილავენ ყურადღებას ამახვილებენ იმაზე, რომ ქმედების შემადგენლობის განსახორციელებლად საკმარისი არ არის მხოლოდ ქმედების განხორციელება და ქმედების კვალიფიკაციის დროს მოსამართლემ ასევე უნდა დაადგინოს მავნე შედეგის გამოწვევის შესაძლებლობის შექმნაც, რითაც აღნიშნული დელიქტი კონკრეტული საფრთხის დელიქტებს ემსგავსება. ხოლო ის ავტორები, რომლებიც აბსტრაქტულ-კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებს საფრთხის დელიქტების დამოუკიდებელ სახედ წარმოგვიდგენენ, თვლიან, რომ მისი მიკუთვნება კონკრეტული საფრთხის დელიქტებისადმი შეუძლებელია იმდენად, რამდენადაც საფრთხე, რომელიც აღნიშნული დელიქტის განხორციელებისას იქმნება, არ არის რეალური და კონკრეტული.

მავნე შედეგის გამოწვევის შესაძლებლობა, რომელზეც საუბარია აბსტრაქტულ-კონკრეტული საფრთხის დელიქტებში, არ გულისხმობს კონკრეტულ საფრთხეს. განსახილველი დელიქტების აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებისგან გამიჯვნის კრიტერიუმად და საფრთხის დელიქტების დამოუკიდებელ ჯგუფად დასახელების არგუმენტად მიიჩნევა ის, რომ ქმედების კვალიფიკაციის დროს მოსამართლეს უნევს არა მხოლოდ ქმედების შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედების განხორციელების, არამედ ასევე იმის დადგენაც, რომ განხორციელებულმა ქმედებამ მავნე შედეგის გამოწვევის შესაძლებლობა შექმნა.

¹⁵ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებიდან აღსანიშნავია დაუხმარებლობა, განსაცდელში მიტოვება, ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვება, უკანონო აბორტი, სტერილიზაცია თანხმობის გარეშე, ადამიანის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის ან ქსოვილის აღების იძულება, სისხლით ან სისხლის კომპონენტებით უკანონო ვაჭრობა, ადამიანის ორგანოებით ვაჭრობა, გენეტიკური მანიპულაცია. აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტები გვხვდება სსკ-ის კერძო ნაწილის სხვა თავებშიც.

¹⁶ Schröder, Horst, Die Gefährdungsdelikte im Strafrecht, ZStW 1969, 21.

¹⁷ Fischer, Thomas, Das Verhältnis der Bekenntnisbeschimpfung (§ 166 StGB) zur Volksverhetzung (§130 StGB), Goldammer's Archiv für Strafrecht (GA), 1989, 454.

¹⁸ Gallas, Wilhelm, Abstrakte und Konkrete Gefährdung, in: Festschrift für Ernst Heinitz, 1972, S. 183; Roxin, Claus, Strafrecht, AT, Band I, 2006, S. 431-432, §11, Rn. 162-163.

¹⁹ ცქიტიშვილი, თემურ, აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი და მისი კლასიფიკაცია, წიგნში: მზია ლეკვეიშვილი 85, საიუბილეო კრებული, 2014, გვ. 297 და მომდევნო; Reinbacher, Tobias, Anwendbarkeit des deutschen Strafrechts im Internet, Deutsch-Georgische Strafrechtszeitschrift (DGStZ), 3/2016, 19, 22.

თუმცა, მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ქმედების საკანონმდებლო შემადგენლობის კონსტრუქცია, არამედ პირველ ყოვლისა ის, თუ როგორი საფრთხე ექმნება სამართლებრივ სიკეთეს განხორციელებული ქმედებით. საფრთხე, რომელიც სამართლებრივ სიკეთეს შეიძლება შეექმნას, არის აბსტრაქტული ან კონკრეტული. არ არსებობს აბსტრაქტულ-კონკრეტული საფრთხე. აბსტრაქტულ-კონკრეტულ საფრთხის დელიქტებს იმიტომ კი არ ეწოდებათ აღნიშნული სახელი, რომ შესაძლებელი იყოს აბსტრაქტულ-კონკრეტული საფრთხის შექმნა, არამედ ქმედების შემადგენლობის აგებულებიდან გამომდინარე. აღნიშნული დელიქტები განსხვავდებიან როგორც კონკრეტული, ისე კლასიკური აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებისგან.

V. ამა თუ იმ დელიქტის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებისადმი მიკუთვნება და მათთან დაკავშირებული თავისებურება

1. დაუხმარებლობა, განსაცდელში მიტოვება და ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვება

ზოგიერთი დელიქტის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებისადმი მიკუთვნება სისხლის სამართლის ლიტერატურაში საკამათოა. მაგალითად, დაუხმარებლობასთან და განსაცდელში მიტოვებასთან დაკავშირებით ავტორთა ერთი ნაწილი ფიქრობს, რომ საქმე ეხება კონკრეტული საფრთხის დელიქტებს.²⁰ მეორე შეხედულების შესაბამისად, დაუხმარებლობა აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტია.²¹ მოცემული მოსაზრება უნდა მივიჩნიოთ მართებულად. ამაზე მეტყველებს ისიც, რომ დაუხმარებლობა წმინდა უმოქმედობის დელიქტია. დაუხმარებლობის ქმედების შემადგენლობის სრულად განსახორციელებლად საკმარისია მხოლოდ უმოქმედობა. არ არის დასადგენი უმოქმედობით

გამონწვეული სპეციფიური შედეგი. დაუხმარებლობის დროს ქმედების დასჯადობისას არ დაისმის კითხვა იმასთან დაკავშირებით, ქმედების განხორციელებისას იქნებოდა თუ არა თავიდან აცილებული კონკრეტული საფრთხის შექმნა ან საზიანო შედეგის გამოწვევა.²²

წმინდა უმოქმედობის დელიქტებში მიზეზობრიობა არ დგინდება. ქმედების კვალიფიკაციისთვის საკმარისია იმის დადგენა, რომ სავალდებულო მოქმედება არ იქნა შესრულებული და ადგილი ჰქონდა სავალდებულო მოქმედების ვალდებულების შეუსრულებლობას. უმოქმედობის მიზეზობრიობა, რომელსაც არეგულირებს სსკ-ის მე-8 მუხლის მე-3 ნაწილი, ეხება არა წმინდა უმოქმედობის, არამედ შერეული უმოქმედობის დელიქტებს. დაუხმარებლობის დროს განსაცდელში მყოფი პირის სიცოცხლე რეალურ საფრთხეშია, მაგრამ მისი შექმნა არ არის განპირობებული ბოროტმოქმედის უმოქმედობით, არამედ წარმოადგენს მოქმედების ვალდებულების წარმოშობის საფუძველს. იგივე ეხება განსაცდელში მიტოვებას (128-ე მუხ.) და ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვებასაც (130-ე მუხ.).

ვინაიდან დაუხმარებლობის დროს ადამიანი იმყოფება სიცოცხლისთვის საშიშ მდგომარეობაში (კონკრეტული საშიშროების მდგომარეობაში), ციშანგი აღნიშნულ დანაშაულს უწოდებს კონკრეტული საშიშროების დელიქტს (*konkretes Gefährlichkeitsdelikt*). თუმცა, საყურადღებოა ის, რომ ავტორი ამით არ ათანაბრებს აღნიშნულ დელიქტს კონკრეტული საფრთხის შემქმნელ დელიქტთან, სადაც სამართლებრივი სიკეთისთვის შექმნილი კონკრეტული საფრთხის შექმნა წარმოადგენს იმ შედეგს, რომლის დადგომაც აუცილებელია ქმედების შემადგენლობის განსახორციელებლად.²³ ცი-

²² Zieschang, Frank, Die Gefährdungsdelikte, 1998, S. 345.

²³ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში ერთმანეთს მიჯნავენ საფრთხეს, რომელიც ქმედების ობიექტი ხვდება და ქმედების საშიშროებას, რომელიც კონკრეტულად ან აბსტრაქტულად შეიძლება იყოს მოცემული, იხ. Jeschek, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas, Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5. Auflage, 1996, S. 264, §26 II, Fußnote 42. თუმცა, საკამათოა კონკრეტული საფრთხის და კონკრეტული საშიშროების ერთმანეთისგან გამიჯვნის მიზანშეწონილობა და შესაძლებლობა, ვინაიდან კონკრეტული საფრთხე სხვა არაფერია, თუ არა კონკრეტული საშიშროება, მაგრამ მოცემული მსჯელობა არ გამორიცხავს ზოგიერთი ტიპის აბსტრაქტული საფრთხის

²⁰ Hecker, Bernd, in: Schönke/Schröder, Strafgesetzbuch, Kommentar, 30. Aufl., 2019, S. 3110, §323c Rn. 1; Fischer, Thomas, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, Kommentar, 66. Aufl., 2019, S. 2433, §323c Rn. 2; Ulsenheimer, Klaus, Arztstrafrecht in der Praxis, 5. Aufl., 2015, S. 386, Rn. 635.

²¹ Heinrich, Bernd, Der Erfolgsort beim abstrakten Gefährdungsdelikt, GA 1999, 74.

შანი ერთმანეთისგან მიჯნავს ერთი მხრივ, კონკრეტული საშიშროების ქმედებას და კონკრეტული საშიშროების მდგომარეობას, ისევე როგორც კონკრეტულ საფრთხეს და მეორე მხრივ, მათგან გამომდინარე შედეგს.²⁴ მოცემული მსჯელობიდან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ კონკრეტული საშიშროების წმინდა უმოქმედობის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებში კონკრეტული საშიშროება არ არის შექმნილი უმოქმედობით, რის გამოც აღნიშნული უმოქმედობა არ მიიჩნევა კონკრეტული საფრთხის დამაფუძნებლად. თუმცა, დელიქტის ტიპის განსაზღვრისას მხედველობაში მიიღება ის, რომ ის, ვინც დახმარებას საჭიროებს, იმყოფება განსაცდელში ანუ რეალური საშიშროების მდგომარეობაში, რაც განასხვავებს დაუხმარებლობას, განსაცდელში მიტოვებას და ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვებას სხვა ტიპის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტებისგან.

დაუხმარებლობის დროს ადამიანის სიცოცხლის ყოფნა რეალური საშიშროების ქვეშ წინ უძღვის მოქმედების ვალდებულების წარმოშობას, ვინაიდან აღნიშნული მდგომარეობა წარმოშობს მოქმედების აუცილებლობას. აქედან გამომდინარე მიზეზობრიობა ვერ დადგინდება უმოქმედობასა და იმ რეალურ საშიშროებას შორის, რომელიც უმოქმედობამდე არსებობდა.

დაუხმარებლობა, ისევე როგორც განსაცდელში მიტოვება და ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვება, როგორც წმინდა უმოქმედობის აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტები, დაკავშირებულია პერსონალური მოვალეობის შეუსრულებლობასთან. განსხვავება აღნიშნულ მოვალეობებს შორის არის იმაში, რომ დაუხმარებლობის დროს საქმე ეხება სოლიდარული მოვალეობის შეუსრულებლობას, ხოლო განსაცდელში მიტოვების და ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვების დროს სპეციალურ-სამართლებრივი მოვალეობის შეუსრულებლობას.

თუმცა, ამით მოვალეობის პერსონალური ბუნება არ იცვლება. ერთ შემთხვევაშიც (დაუხმარებლობა) და მეორე შემთხვევაშიც (განსაცდელში მიტოვება) ამსრულებელი არ ასრულებს მოვალეობას, რომელიც მას პერსონალურად ეკისრება, რის გამოც დასახელებული დელიქტები მიეკუთვნება

საკუთარი ხელით ჩასადენ დანაშაულებს, ვინაიდან მათი ჩადენა თანაამსრულებლობით და შუალობითი ამსრულებლობით შეუძლებელია.²⁵

მიუხედავად ამისა, სისხლის სამართლის ლიტერატურაში საკამათო გახდა საკითხი იმის შესახებ, განსახილველი დანაშაულის ჩადენა ერთპიროვნულად ხდება თუ მისი განხორციელება შესაძლებელია თანაამსრულებლობით, ჯგუფურადაც. გამოითქვა მოსაზრება, რომ თანაამსრულებლობით, ჯგუფურად არა მხოლოდ მოქმედებითი დანაშაული, არამედ წმინდა უმოქმედობის დანაშაული, და მათ შორის, დაუხმარებლობაც შეიძლება განხორციელდეს.²⁶

მეორე მოსაზრებით, დაუხმარებლობის დროს თანაამსრულებლობა შეუძლებელია, ვინაიდან პერსონალური მოვალეობის დელიქტებში თანაამსრულებლობა გამოირიცხება, რამეთუ ვალდებულება პერსონალურია და იგი კონკრეტულ პირს ინდივიდუალურად ეკისრება. პერსონალური ვალდებულება არ შეიძლება სხვაზე გადავიდეს, სხვას გადაეკისროს.²⁷ აღნიშნული ტიპის დელიქტებში არა თანაამსრულებლობა, არამედ პარალელური ამსრულებლობაა შესაძლებელი,²⁸ მიუხედავად იმისა,

²⁵ საკუთარი ხელით ჩასადენ დელიქტებზე იხ. *გამყრელიძე, ოთარ*, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტომი I, თბილისი, 2011, გვ. 200 და მომდევნო; *Rengier, Rudolf, Strafrecht, Allgemeiner Teil*, 3. Auflage, 2011, S. 54-55, §10. Rn. 29-30; *Weber, Ulrich*, in: *Arzt/Weber/Heinrich/Hilgendorf, Strafrecht, Besonderer Teil, Lehrbuch*, 2. Auflage, 2009, S. 949, §35 Rn. 124.

²⁶ *ნერეთელი, თინათინ*, თანამონაწილეობა დანაშაულში, წიგნში: *ნერეთელი, თინათინ*, სისხლის სამართლის პრობლემები, II ტომი, 2007, გვ. 141; *მჭედლიშვილი-ჭედრიანი, ქეთევან*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, 2011, გვ. 162.

²⁷ *გამყრელიძე, ოთარ*, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება, მე-3 გამოცემა, წიგნში: მისივე, სისხლის სამართლის პრობლემები, III ტომი, 2013, გვ. 265; *ნაჭყებია, გურამ/ თოდუა, ნონა*, წიგნში: *ნაჭყებია/ თოდუა (რედ.)*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვანელო, მესამე გამოცემა, 2018, გვ. 307-308. გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული ერთ-ერთი მოსაზრება უმოქმედობის დროს თანაამსრულებლობის შესაძლებლობას უკავშირებს შესასრულებელი მოვალეობის არაპერსონალურ ხასიათს, იხ. *Jescheck, Hans-Heinrich/Weigend, Thomas, Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, 5. Aufl., 1996, S. 682, §63 IV.

²⁸ *თოდუა, ნონა*, თანაამსრულებლობის საკითხი შერეული უმოქმედობით ჩადენილ დანაშაულში, წიგნში: *ოთარ გამყრელიძე 80*, საიუბილეო სამეცნიერო კრებული, 2016, გვ. 363 და შემდეგი. გერმანულ სისხლის სამართლის

დელიქტში სამართლებრივი სიკეთისთვის კონკრეტული საშიშროების არსებობას.

²⁴ *Zieschang, Frank, Die Gefährdungsdelikte*, 1998, S. 345.

იყო თუ არა უმოქმედობის გადაწყვეტილება ორი ან მეტი ამსრულებლის მიერ ერთად მიღებული.²⁹

განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით საყუარადლება ქართული სსკ, რომელიც უმოქმედობით დანაშაულებთან დაკავშირებით პასუხისმგებლობის დამამძიმებელ გარემოებად ჯგუფურობას არ ითვალისწინებს, თუ არ ჩავთვლით გამონაკლის შემთხვევას,³⁰ მაშინ, როცა ჯგუფურობა რო-

ლიტერატურაში გამოთქმული ერთ-ერთი მოსაზრება პარალელური ამსრულებლობის ფიგურას უკავშირებს არა იმდენად უმოქმედობითი დანაშაულის ფორმას, არამედ საერთო გადაწყვეტილების არარსებობას უმოქმედობასთან დაკავშირებით, იხ. *Roxin, Claus, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band II, Besondere Erscheinungsformen der Straftat, 2003, S. 681, §31 VII Rn. 171-172; Baumann, Jürgen/Weber, Ulrich/Mitsch, Wolfgang/Eisele, Jörg, Strafrecht, Allgemeiner Teil, Lehrbuch, 12. Aufl., 2016, S. 766, §25 Rn. 86.*

²⁹ აღნიშნულ საკითხზე ასევე იხ. *ცქიტიშვილი, თემურ, რეცენზია: ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხი, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, DGStZ 1/2019, გვ. 65-66.*

³⁰ სსკ-ის 218-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „გ“ პუნქტით ისჯება დიდი ოდენობით გადასახადის გადახდისათვის თავის არიდება წინასწარი შეთანხმებით ჯგუფის მიერ. თუმცა, ჩნდება კითხვა, რამდენად მართებულია აღნიშნული მაკვალიფიცირებელი გარემოების გათვალისწინება დასახელებულ მუხლში და რამდენად შეესაბამება იგი 218-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ბუნებას. საყუარადლება ის, რომ აღნიშნულ დანაშაულს ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში განიხილავენ იმ ტიპის დანაშაულად, რომლის ჩადენა არა მხოლოდ წმინდა უმოქმედობით, არამედ მოქმედებით უმოქმედობითაც შეიძლება, რაც გულისხმობს გადასახადის შემცირებას საბუღალტრო დოკუმენტებში მონაცემების გაყალბების გზით, იხ. *მამულაშვილი, გოჩა/თოდუა, ნანა, ნიგნო: ლეკვეიშვილი/მამულაშვილი/თოდუა, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, მეშვიდე გამოცემა, ნიგნი I, 2019, გვ. 651.* მაშასადამე, აღნიშნული დანაშაული შეიძლება მოქმედების გზითაც განხორციელდეს. დანაშაულის სახელწოდება თითქოს იმაზე მიუთითებს, რომ ის წმინდა უმოქმედობით ხორციელდება, მაგრამ თუ საკითხს ჩავუღრმავებთ, მივდივართ დასკვნამდე, რომ საქმე სულ სხვაგვარადაა და უმოქმედობას – გადასახადის გადაუხდელობას წინ შეიძლება უძლოდეს აქტიური მოქმედება, რომელიც განსახილველი დანაშაულის წინაპირობაა. თანამსრულებლობას სწორედ ამ აქტიურ ქმედებაში შეიძლება ჰქონდეს ადგილი, რის გამოც შეიძლება ჯგუფურობის მაკვალიფიცირებელ გარემოებად 218-ე მუხლში გათვალისწინების გამართლება. 218-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული ვერ ჩაითვლება იმ დანაშაულად, რომელიც წმინდა უმოქმედობით ხორციელდება. დაუხმარებლობისგან და განსაცდელში მიტოვებისგან აღნიშნული დანაშაული განსხვავდება იმითაც, რომ მას შეიძლება ჰქონდეს მომზადების სტადია. ეს შეიძლე-

გორც მაკვალიფიცირებელი გარემოება გვხვდება არაერთ მუხლში იმ დანაშაულებთან დაკავშირებით, რომელთა ჩადენა მოქმედებითაც შეიძლება.

2. ჩხუბში მონაწილეობა, როგორც აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი გერმანული სსკ-ის მიხედვით და მისი დასჯადობა ქართული სსკ-ის შესაბამისად

ზოგიერთი აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის ტიპის და თავისებურების დასადგენად საკმარისი არ არის მხოლოდ ქმედების შემადგენლობის აგებულების ან დაცული სამართლებრივი სიკეთის გათვალისწინება და აუცილებელია სათვალავში იქნეს მიღებული ნორმის მიზანიც. მაშასადამე, ნორმა უნდა განიმარტოს არა მხოლოდ სიტყვასიტყვით, არამედ ტელეოლოგიურადაც.³¹ როდესაც სიტყვასიტყვითი განმარტება ქმნის იმის შთაბეჭდილებას, რომ თითქოს საქმე ეხება შედეგიან დელიქტს, ტელეოლოგიური და სისტემური განმარტებით შეიძლება დადგინდეს რომ ადგილი აქვს აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის განხორციელებას. ასეთია გერმანულ სსკ-ში მოცემული 231-ე პარაგრაფით გათვალისწინებული შემადგენლობა, რომელიც გულისხმობს ჩხუბში მონაწილეობის დასჯადობას, როცა ჩხუბში მრავალი პირის მონაწილეობის დროს, მსხვერპლის ცემით ან მსხვერპლზე თავდასხმით გამოწვეულია სიცოცხლის ხელყოფა ან ჯანმრთელობის დაზიანება.

მიუხედავად იმისა, რომ ქმედების შემადგენლობაში მითითებაა ჩხუბში მონაწილეობით ჯანმრთელობის დაზიანების ან სასიკვდილო შედეგის გამოწვევაზე, აღნიშნული დელიქტი მაინც განიხილება არა შედეგიან დანაშაულად, არამედ აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტად. აღნიშნული ნორმით ქმედება მაშინ კვალიფიცირდება, როცა კონკრეტული პირის მიერ ცემაში (ჩხუბში) მო-

ბა იყოს გადასახადისაგან თავის არიდების მიზნით საბუღალტრო დოკუმენტების გაყალბება. დაუხმარებლობას კი არ ახასიათებს დასჯადი მომზადების სტადია.

³¹ ტელეოლოგიურ განმარტებაზე იხ. *ციპელიუსი, რაინ-ჰოლდ, იურიდიული მეთოდების მოძღვრება, მეათე დადამუშავებული გამოცემა, გერმანულიდან ქართულად თარგმნა ლევან თოთლაძემ, რედაქტორი ტურავა, მერაბ, 2006, გვ. 61-63; ხუბუა, გიორგი, სამართლის თეორია, 2004, გვ. 156-158.*

ნაწილობით სასიკვდილო შედეგის ან სხეულის დაზიანების გამონვევის დადგენა (დამტკიცება) შეუძლებელია.³²

მაშასადამე, აღნიშნული ნორმით დასჯადია ჩხუბში მონაწილეობა, მაგრამ იმ პირობით, თუ მას მოჰყვა ქმედების შემადგენლობაში მითითებული შედეგებიდან ერთ-ერთი. დასჯადობის აღნიშნული ობიექტური პირობის დადგომით ხდება მხოლოდ იმის დამტკიცება, რომ ქმედებამ (ჩხუბში მონაწილეობამ) კონკრეტულ შემთხვევაში აბსტრაქტული საფრთხე შექმნა, რომლის თავიდან აცილებაც წარმოადგენს შესაბამისი ნორმის მიზანს.³³ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში აღნიშნული ნორმის კონსტიტუციურობა ზოგიერთ ავტორს საეჭვოდ მიაჩნია.³⁴

განსახილველ დელიქტს იმით განასხვავებენ გერმანულ სსკ-ში გათვალისწინებულ მკვლელობის და ჯანმრთელობის დაზიანების შემადგენლობებისგან, რომ ამ უკანასკნელ შემთხვევებში უნდა დადგინდეს ის, რომ მსხვერპლის სიკვდილი ან ჯანმრთელობის დაზიანება კონკრეტულმა პირმა გამოიწვია. როდესაც სახეზე არის არა სხვადასხვა პირთა მონაწილეობით, არამედ ერთი პირის მიერ ჩადენილი დანაშაული, მართალია, ამ შემთხვევაშიც შეიძლება შეიქმნას სირთულე იმის დადგენისა, გამოიწვია თუ არა დამდგარი შედეგი კონკრეტული პირის ქმედებამ, მაგრამ მტკიცების ტვირთი იზრდება და უფრო რთული დასადგენი ხდება აღნიშნული საკითხი, როცა დანაშაულში მრავალი ადამიანი მონაწილეობს.

ჩხუბში მონაწილეობად გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში განიხილავენ შემთხვევას, როცა სულ მცირე სამი პირის აქტიური სხეულებრივი მონაწილეობით იქნება გამოწვეული მსხვერპლის ჯანმრთელობის დაზიანება. თუ სამი პირიდან ერთი არაფიზიკურ, არამედ მხოლოდ ფსიქიკურ მონაწილეობას ახორციელებდა დანაშაულში, ჩხუბი 231-ე პარაგრაფის გაგებით გამოირიცხე-

ბა.³⁵ ქმედების შემადგენლობის აღნიშნული ნიშანი არ გამოირიცხება მაშინაც, როცა ჩხუბში მონაწილე სამი პირიდან ერთ-ერთის მართლწინააღმდეგობა ან ბრალი გამოირიცხება. ჩხუბი 231-ე პარაგრაფის გაგებით გამოირიცხება, თუ ჩხუბში მონაწილე პირთა რაოდენობა სამზე ნაკლებია.³⁶ ჩხუბში მონაწილეობა გულისხმობს ჩხუბში აქტიურ მონაწილეობას. მაგრამ აქ მონაწილეობაში არ იგულისხმება მონაწილეობა თანამონაწილეობის თვალსაზრისით. ჩხუბში მონაწილეობა, როგორც ქმედების შემადგენლობის ნიშანი, არ გულისხმობს მონაწილეობას არააქტიური ფორმით ან მხოლოდ თვალის დევნებას.³⁷ სუბიექტური შემადგენლობის თვალსაზრისით, საკმარის წინაპირობად არის მიჩნეული განზრახვა ჩხუბში მონაწილეობასთან, მაშასადამე, თავდასხმასთან დაკავშირებით. ხოლო შედეგთან დაკავშირებით საჭიროდ არ მიიჩნევა ასეთი დამოკიდებულება.³⁸

231-ე პარაგრაფით გათვალისწინებული მძიმე შედეგი – სიკვდილი ან სხეულის მძიმე დაზიანება გაბატონებული შეხედულების მიხედვით განიხილება არა ქმედების შემადგენლობით გათვალისწინებულ შედეგად, არამედ მხოლოდ დასჯადობის ობიექტურ წინაპირობად,³⁹ რაც იმას გულისხმობს, რომ დამნაშავის მონაწილეობა დანაშაულში არ განიხილება მძიმე შედეგის დადგომის მიზეზად. თუ დადგინდება, რომ მძიმე შედეგი დანაშაულის სხვა მონაწილეებმა გამოიწვიეს, დასჯადობასთან დაკავშირებული საკითხი რჩება უცვლელი. გასათვალისწინებელია, რომ როგორც ზემოთ აღინიშნა, შედეგთან მიმართებით დამნაშავის განზრახვი დამო-

³² Eisele, Jörg, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Auflage, 2014, S. 150, §231 Rn. 408.

³³ Hecker, Bernd, Tatortbegründung gem. §§3, 9 Abs. 1 Var. 3 StGB durch Eintritt einer objektiven Bedingung der Strafbarkeit?, Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik (ZIS), 5/2011, S. 401.

³⁴ Hoffmann-Holland, Klaus, (Hrg.), Strafrecht, Besonderer Teil, 2015, S. 101, Fußnote 392.

³⁵ Eisele, Jörg, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Auflage, 2014, S. 150, §231 Rn. 411.

³⁶ Eisele, Jörg, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Auflage, 2014, S. 151, §231 Rn. 412.

³⁷ Eisele, Jörg, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Auflage, 2014, S. 151, §231 Rn. 414.

³⁸ Eisele, Jörg, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Auflage, 2014, S. 151, §231 Rn. 415.

³⁹ Hoffmann-Holland, Klaus (Hrg.), Strafrecht, Besonderer Teil, 2015, S. 102, Rn. 230; Eisele, Jörg, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Aufl., 2014, S. 152, Rn. 416.

კიდებულება არ განიხილება წინაპირობად.⁴⁰ რაც მეტად მნიშვნელოვანია, ქმედების დასჯადობის ობიექტური წინაპირობის – მძიმე შედეგის გამომწვევად განიხილება ისეთი პირიც, რომელიც ჩხუბში არც მონაწილეობდა. მაგალითად, გამვლელი, რომელიც ქვას ისვრის ჩხუბში მონაწილეთა მისამართით, რაც ინვესს სიკვდილს ან სხეულის მძიმე დაზიანებას. მაშასადამე, არ არის აუცილებელი შედეგი ჩხუბში მონაწილის მიერ იყოს გამოწვეული.⁴¹

განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით საინტერესოა ის, რომ გაბატონებული შეხედულების თანახმად, ქმედების 231-ე პარაგრაფით კვალიფიკაციისთვის არ აქვს მნიშვნელობა იმას, შეიქმნება თუ არა მძიმე შედეგის გამოწვევის პირობა კონკრეტული პირის ჩხუბში მონაწილეობამდე ან მონაწილეობის შემდეგ. თუმცა, გაბატონებული შეხედულების მიხედვით, სხვაგვარად წყდება საკითხი მაშინ, როცა შემოერთებაზე ან მიმდინარე მოვლენიდან გამოთიშვაზე არის დამოკიდებული ჩხუბი, ვინაიდან არ რჩება ჩხუბში აქტიურად მონაწილე სამი ადამიანის საჭირო ოდენობა. განსახილველი საკითხი ინვესს აზრთა სხვაობას. გაბატონებული მოსაზრებით, უწინარეს ყოვლისა შეიძლება მტკიცების ახალი სირთულეები წარმოშვას იმან, რომ სახეზე არ იყო მონაწილეობა შედეგის დადგომის დროს. სხვა მოსაზრების თანახმად კი, ბრალის პრინციპთან შესაბამისობის თვალსაზრისით პრობლემას არ წარმოშობს ის, რომ მონაწილეობას ადგილი ჰქონდა თუნდაც შედეგის განმაპირობებელი ქმედების განხორციელების პროცესში. თუმცა, სარწმუნოდ მიიჩნევა 231-ე პარაგრაფით დასჯადობის გამოორიცხვა, მხოლოდ შემდგომი მონაწილეობის დროს, ვინაიდან ასეთ შემთხვევაში ადგილი ექნებოდა იმ პირის დასჯას, რომელიც მძიმე შედეგის დადგომისგან არის დისტანცირებული.⁴²

თუ დასჯადობის ობიექტური პირობა ქმედების შემადგენლობაში მითითებული მძიმე შედეგებიდან ერთ-ერთის დადგომაა, მაშინ ლოგიკურია, რომ

ქმედების შესაბამისი მუხლით კვალიფიკაცია შეუძლებელი იქნება მაშინ, როცა ჩხუბში მონაწილეობას ადგილი აქვს ასეთი შედეგის დადგომის შემდეგ. აღნიშნული შემთხვევა არ უნდა იქნეს გაიგივებული იმ შემთხვევასთან, როცა ჩხუბში მონაწილეობა ხდება მძიმე შედეგის დადგომის პირობის შექმნის შემდეგ, მაგრამ ასეთი შედეგის დადგომამდე.

ქართულ სსკ-ში არ არის მოცემული გერმანული სსკ-ის 231-ე პარაგრაფის მსგავსი შემადგენლობა, შესაბამისად, ჩნდება კითხვა, როგორ უნდა დაკვალიფიცირდეს ქმედება ქართული სსკ-ის მიხედვით, თუ ადგილი ექნება სამი ან მეტი პირის მონაწილეობით ჩხუბს, რომელიც გამოიწვევს მსხვერპლის სიკვდილს ან ჯანმრთელობის დაზიანებას, მაგრამ ვერ დადგინდება უშუალოდ თუ ვისმა ქმედებამ გამოიწვია დამდგარი შედეგი? აქვე უნდა იქნეს გათვალისწინებული ისიც, რომ არსებობს *in dubio pro reo* პრინციპი, რომელსაც აქვს კონსტიტუციური რანგი და გამორიცხავს პირის დასჯას ეჭვის საფუძველზე. აღნიშნული პრინციპიდან გამომდინარე ყველა ეჭვი უნდა გადაწყდეს ბრალდებულის სასარგებლოდ.

აღსანიშნავია ისიც, რომ თანაამსრულებლობისთვის დამახასიათებელი ურთიერთშერაცხვის პრინციპი მოცემულ შემთხვევაში ვერ იქნება გამოყენებული პრობლემის გადასაწყვეტად, ვინაიდან თანაამსრულებლობა გულისხმობს ერთიანი განზრახვით დანაშაულში მონაწილეობას, რაც გამორიცხავს თანაამსრულებლობას გაუფრთხილებლობით შედეგთან მიმართებით. გერმანული სსკ-ის 231-ე პარაგრაფის მიხედვით ამსრულებლებს არ ერაცხებათ ჩხუბში მონაწილეობით გამოწვეული შედეგი და შეუძლებელიც არის შედეგის შერაცხვა მაშინ, როცა ვერ დგინდება კონკრეტული პირის მიზეზობრიობა შედეგთან მიმართებით. თუმცა, უნდა ითქვას ისიც, რომ დამდგარი შედეგი ირიბად მაინც ახდენს გავლენას ქმედების შესაბამისი ნორმით კვალიფიკაციაზე, ვინაიდან მის გარეშე გამოირიცხება ქმედების 231-ე პარაგრაფით კვალიფიკაცია.

როდესაც ჩხუბში მონაწილეობით გამოწვეულია მსხვერპლის სიკვდილი ან ჯანმრთელობის დაზიანება და ვერ დგინდება, ჩხუბში მონაწილე კონკრეტული პირის ქმედებამ გამოიწვია თუ არა შედეგი, ქართული სსკ-ის მიხედვით პრობლემის გადაწყვეტის შემდეგი გამოსავალი არსებობს: განზრახვის შემთხვევაში ქმედება შეიძლება დაკვალიფიცირდეს როგორც დანაშაულის მცდელობა, თუმცა გა-

⁴⁰ Eisele, Jörg, *Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit*, 3. Aufl., 2014, S. 152, Rn. 417.

⁴¹ Eisele, Jörg, *Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit*, 3. Aufl., 2014, S. 153, Rn. 419.

⁴² Eisele, Jörg, *Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit*, 3. Aufl., 2014, S. 153, Rn. 422-423.

სათვალისწინებელია, რომ გერმანული სსკ-ის 231-ე პარაგრაფი შედეგისადმი განზრახ დამოკიდებულებას არ მოითხოვს. ჯანმრთელობის დაზიანებისას, როგორც ჯანმრთელობის დაზიანების მცდელობა (სიმძიმის გათვალისწინებით),⁴³ ხოლო მსხვერპლის სიკვდილისას, როგორც მკვლელობის მცდელობა. თუ პირი ჩხუბში მონაწილეობს, იმასაც შეიძლება აცნობიერებდეს, რომ ჩხუბს შეიძლება მოჰყვეს ჯანმრთელობის დაზიანება ან მსხვერპლის სიკვდილი. თუმცა, არ არის გამოორიცხული, რომ ბოროტ-მოქმედს მოსალოდნელ შედეგთან დაკავშირებით ჰქონდეს დამოკიდებულება არაპირდაპირი განზრახვის სახით. ასეთ დროს ქმედების კვალიფიკაცია მცდელობად პრობლემური იქნება იმ შეხედულების მიხედვით, რომელიც გამოორიცხავს მცდელობას არაპირდაპირი განზრახვით.⁴⁴ მცდელობით კვა-

ლიფიკაცია მით უფრო შეუძლებელი იქნება მაშინ, როცა შედეგისადმი განზრახი დამოკიდებულება (მათ შორის არაპირდაპირი განზრახვის სახით) გამოირიცხება, ხოლო დამდგარ შედეგთან მიმართებით ვერ დგინდება თუ ვისი ქმედებაა მიზეზობრივ კავშირში.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, იმისთვის, რომ ზემოთ მოყვანილი შემთხვევის ანალოგიურ შემთხვევებში ქმედების დასჯადობის პრობლემა არ წარმოიშვას, შესაძლებელია ვიფიქროთ ქართულ სსკ-შიც გერმანული სსკ-ის 231-ე პარაგრაფის მსგავსი ნორმის შემოტანაზე.

3. ქართული სსკ-ის 225-ე მუხლით გათვალისწინებული დელიქტი – ჯგუფური ძალადობის ორგანიზება, ხელმძღვანელობა ან მასში მონაწილეობა

მიუხედავად იმისა, რომ ქართულ სისხლის სამართლის კოდექსში არ არის მოცემული გერმანული სსკ-ის 231-ე პარაგრაფის იდენტური ნორმა, ქართულ სსკ-ში არსებობს ერთი შემადგენლობა, რომელიც ემსგავსება გერმანული სსკ-ის 231-ე პარაგრაფით გათვალისწინებულ შემადგენლობას. კერძოდ, ეს არის 225-ე მუხლი, რომლითაც ისჯება ჯგუფური ძალადობის ორგანიზება, ხელმძღვანელობა ან მასში მონაწილეობა. დასახელებული მუხლის 1-ლი

⁴³ ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, როცა ჩხუბს შედეგად მოჰყვება მსხვერპლის ჯანმრთელობის დაზიანება (მაგალითად კუჭის გახეთქვა) და ჩხუბში რამოდენიმე პირი მონაწილეობს, დამდგარი შედეგი ჩხუბში მონაწილე ყველა პირს უნდა შეერაცხოს, ვინაიდან იგულისხმება, რომ მსხვერპლის ჯანმრთელობის დაზიანება შედეგია პირთა ჯგუფის ერთობლივი ქმედებისა. გამოთქმული მოსაზრებით, აზრს მოკლებულია იმის მტკიცება, რომ შედეგი ერთმა ქმედებამ გამოიწვია ან თითქოს შეუძლებელია მიზეზობრივი კავშირის დადგენა დანაშაულში მონაწილე პირთა ქმედებასა და შედეგს შორის. თუმცა, ავტორი იქვე იმასაც აღნიშნავს, რომ საქმე სხვაგვარად უნდა გადაწყდეს და ქმედება ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის მცდელობით დაკვალიფიცირდეს, როცა დგინდება, რომ დანაშაულში მონაწილე პირები მსხვერპლს სხეულის სხვადასხვა ადგილას ურტყამდა, მაგრამ ვერ ხდებოდა იმის იდენტიფიცირება, რომელმა პირმა მსხვერპლს თუ სხეულის რომელი ნაწილი დაუზიანა, იხ. *თოდუა, ნონა*, წიგნი: *ლექციები/მამულაშვილი/თოდუა*, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, მეშვიდე გამოცემა, წიგნი I, 2019, გვ. 110-111.

⁴⁴ *წერეთელი, თინათინ*, სისხლის სამართლის პრობლემები, I ტომი, 2007, გვ. 350, 488; *გამყრელიძე, ოთარ*, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება, მე-2 გამოცემა, 2008, გვ. 162; *უგრეხელიძე, მინდია*, ბრალი საფრთხის დელიქტებში, 1982, გვ. 15; *მჭედლიშვილი-ჭედრიძი, ქეთევან*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, 2011, გვ. 71; *მამულაშვილი, გოჩა*, წიგნი: *ლექციები/თოდუა/მამულაშვილი*, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მე-5 გამოცემა, 2014, გვ. 151-152; *თოდუა, ნონა*, საფრთხის შემქმნელი დანაშაულები საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, *ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“*, 2007, #2/3, 155; *დვალაძე, ირაკლი*, წიგნი: *ნაჭყებია/დვალაძე(რედ.)*, სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვანელო,

2007, გვ. 169; *დვალაძე, ირაკლი*, მოტივისა და მიზნის ზეგავლენა ქმედების კვალიფიკაციაში და სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე, 2008, გვ. 89; *სულაქველიძე დავით*, დანაშაულის მცდელობა და ნებაყოფლობით ხელის აღება დანაშაულის ჩადენაზე, „სამართალი“, 1991, #3-4, 11; *სურგულაძე, ლამარა*, წიგნი: სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკის კომენტარი, დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ, 2002, გვ. 52; *სურგულაძე, ლამარა*, სისხლის სამართალი, დანაშაული, 2005, გვ. 327; *ცქიტიშვილი, თემურ*, მცდელობა შედეგით კვალიფიცირებულ საფრთხის დელიქტებში, „სამართლის ჟურნალი“, 2012, #1, 196; *Puppe, Ingeborg*, Der halbherzige Rücktritt, *NStZ*, 1984, 491; *Streng, Franz*, Rücktritt und dolus eventualis, *Juristenzeitung (JZ)*, 1990, 219; *Kölz-Ott, Monika*, Eventualvorsatz und Versuch, 1974, S. 39, 98; *Stooss, Carl*, Dolus eventualis und Gefährdung, *ZStW* 1895 (15), 200; *Lampe, Ernst-Joachim*, Genügt für den Entschluß des Täters in §43 StGB sein bedingter Vorsatz?, *Neue Juristische Wochenschrift (NJW)*, 1958, 333; *Bauer, Wolfram*, Die Abgrenzung des dolus eventualis – ein Problem der Versuchsdogmatik, *Zeitschrift für Wirtschafts- und Strafrecht (Wistra)*, 1991, 171.

ნაწილის დისპოზიცია შემდეგი სახითაა ფორმულირებული: „ჯგუფური მოქმედების ორგანიზება ან ხელმძღვანელობა, რასაც თან ახლავს ძალადობა, რბევა, სხვისი ნივთის დაზიანება ან განადგურება, იარაღის გამოყენება, იარაღის გამოყენებით ხელისუფლების წარმომადგენლისადმი წინააღმდეგობა ანდა მათზე თავდასხმა“. მოცემულ დისპოზიციაში ჩამოთვლილია ალტერნატიული ქმედებები, რომელთაგან ერთ-ერთის არსებობა საკმარისია ქმედების 225-ე მუხლის 1-ლი ნაწილით დასაკვალიფიცირებლად.

თუმცა, გასათვალისწინებელია, რომ აღნიშნულ ქმედებებს შორის არის ისეთი ქმედებაც დასახელებული, რომელიც გარკვეული შედეგის დადგომას გულისხმობს. ეს არის სხვისი ნივთის დაზიანება ან განადგურება, რომელზეც ცალკე შემადგენლობაც არსებობს სსკ-ში შედეგიანი დელიქტის სახით (187-ე და 188-ე მუხ.). 225-ე მუხლის მე-2 ნაწილით ისჯება 1-ლი ნაწილით გათვალისწინებულ ქმედებაში მონაწილეობა. კანონმდებელმა 225-ე მუხლი იმიტომ შემოიღო, რომ აღნიშნული დანაშაული ხორციელდება მრავალი პირის მონაწილეობით, რაც შეუძლებელს ხდის იმის მტკიცებას, კონკრეტულად რომელი პირის ქმედებას მოჰყვა უშუალოდ დისპოზიციაში დასახელებული შედეგი. მაშინ, როცა კონკრეტული პირი ერთპიროვნულად აზიანებს სხვის ნივთს, ქონებას ან ანადგურებს მას, ქმედება შედეგისადმი დამოკიდებულების გათვალისწინებით შეიძლება დაკვალიფიცირდეს 187-ე ან 188-ე მუხლით.

მაგრამ, როცა საქმე ეხება დანაშაულში მრავალი პირის მონაწილეობას და სხვისი ნივთის დაზიანება ან განადგურება მოსდევს დისპოზიციაში დასახელებული ქმედების განხორციელებას, რაც პირთა სიმრავლის გამო შეუძლებელს ხდის კონკრეტული პირის შედეგისადმი მიზეზობრიობის დადგენას, ქმედება 225-ე მუხლით უნდა დაკვალიფიცირდეს. ის, რომ კონკრეტული პირის მიზეზობრიობა შედეგთან ვერ დგინდება, ხელს არ უშლის ქმედების კვალიფიკაციას 225-ე მუხლით. საკმარისია იმის დადგენა, რომ აღნიშნული პირი ორგანიზებულ ჯგუფურ ძალადობაში იღებდა მონაწილეობას, რასაც თან ახლდა დისპოზიციაში ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთი გარემოება, თუნდაც სხვისი ნივთის დაზიანება.

4. სიმთვრალის მდგომარეობაში თავის ჩაყენება, როგორც აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტი გერმანული სსკ-ის მიხედვით

აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის შემადგენლობას რომ ზოგჯერ კანონმდებელი აყალიბებს შერაცხვასთან დაკავშირებული პრობლემის გადასაწყვეტად, ამის ნიმუშად შეიძლება ასევე დასახელდეს გერმანული სსკ-ის 323ა პარაგრაფით გათვალისწინებული შემადგენლობა, რომელიც გულისხმობს აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტის სახით⁴⁵ სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას სიმთვრალის მდგომარეობაში თავის ჩაყენებისთვის, როდესაც სიმთვრალეში ხდება მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელება. მხოლოდ სიმთვრალეში თავის ჩაყენება არ არის დასჯადი თუ მას არ მოჰყვა მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელება. აღნიშნული მართლსაწინააღმდეგო ქმედება არის სიმთვრალის მდგომარეობაში თავის ჩაყენების დელიქტის დასჯადობის ობიექტური პირობა. სიმთვრალის მდგომარეობაში განხორციელებული მართლსაწინააღმდეგო ქმედებით ხდება სიმთვრალის მდგომარეობაში თავის ჩაყენების საშიშროების მანიფესტირება.⁴⁶

უგონოდ მთვრალ მდგომარეობაში ადამიანი ბრალუწარმოა, შესაბამისად, სიმთვრალეში განხორციელებული მართლსაწინააღმდეგო ქმედებისთვის პასუხისმგებლობა ბრალის და ბრალეული შერაცხვის პრობლემას უკავშირდება, რომლის გადაჭრის გზად გერმანელმა კანონმდებელმა სსკ-ში სპეციალური შემადგენლობის შემოტანა მიიჩნია, რომლითაც შესაძლებელი გახდებოდა იმ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების სისხლისსამართლებრივი დასჯა, რომელიც განხორციელდა ბრალუწარმოების გამომრიცხავ სიმთვრალის მდგომარეობაში.

⁴⁵ *Hettinger, Michael*, Zur Strafbarkeit der „fahrlässigen actio libera in causa“, GA 1989, 19; *Horn, Eckhard*, Actio libera in causa – eine notwendige, eine zulässige Rechtsfigur?, GA 1969, 306; *Cramer, Peter*, Der Vollrauschtatbestand als abstraktes Gefährdungsdelikt, 1962, S. 78. ავტორთა ნაწილი აღნიშნულ დელიქტს კონკრეტული საფრთხის დელიქტად განიხილავს, იხ. *Hilgendorf, Eric*, in: *Arzt/Weber/Heinrich/Hilgendorf*, Strafrecht, BT, Lehrbuch, 2. Aufl., 2009, S. 1037, §40 Rn. 12; *Fischer, Thomas*, Strafgesetzbuch und Nebengesetze, 57. Aufl., 2010, §323a Rn. 2.

⁴⁶ *Hecker, Bernd*, Tatortbegründung gem. §§3, 9 Abs. 1 Var. 3 StGB durch Eintritt einer objektiven Bedingung der Strafbarkeit?, ZIS 5/2011, 401.

შეიძლება სიმთვრალეში განხორციელებული მართლსაწინააღმდეგო ქმედება შედეგის გამომწვევიც იყოს, მაგრამ ამის მიუხედავად, განსახილველი შემადგენლობა განიხილება აბსტრაქტული საფრთხის დელიქტად, ვინაიდან ქმედების დასჯადობის აუცილებელ პირობას არ წარმოადგენს ისეთი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელება, რომელსაც შედეგი მოსდევს. შეიძლება ისეთი ქმედებაც განხორციელდეს, რომელიც არ არის მართლსაწინააღმდეგო შედეგის გამომწვევასთან დაკავშირებული.

სიმთვრალეში განხორციელებული ქმედების დასჯადობის შესახებ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში სხვადასხვა შეხედულებებია გამოთქმული. ერთ-ერთი თეორია, დასჯადობას უკავშირებს წინარე ეტაპს ანუ სიმთვრალეში თავის ჩაყენებას, როცა მოქმედი პირი ფხიზელი იყო და შეძლო გაეთვალისწინებინა, მთვრალ მდგომარეობაში თუ რა ქმედება შეიძლება განხორციელებინა – *actio libera in causa*.⁴⁷ მიუხედავად იმისა, რომ მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელების დროს მოქმედი ბრალუხნარო მდგომარეობაში იმყოფებოდა, პასუხისმგებლობის გადატანა ხდება წინარე ეტაპზე, როცა მოქმედი პირი ჯერ კიდევ ბრალუხნარიან მდგომარეობაში იმყოფებოდა და სიმთვრალის მდგომარეობაში თავის ჩაყენებით შექმნა შემდგომში მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელების საფრთხე.

აღნიშნული თეორია ქმედების დასჯადობის საკითხს წყვეტს სსკ-ში სპეციალური ნორმის შემოტანის გარეშე. აღსანიშნავია, რომ არც ქართულ სსკ-ში ვხვდებით ასეთ სპეციალურ ნორმას, როგორც გერმანულ სსკ-შია მოცემული 323a პარაგრაფის სახით.⁴⁸ შესაბამისად, ქმედების დასჯადობის

⁴⁷ *თოდუა, ნონა*, სიმთვრალეში ჩადენილ დანაშაულთან ბრძოლის სისხლისსამართლებრივი საკითხები, 1997, 29; *ტურავა, მერაბ*, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, 2013, გვ. 219; *Roxin, Claus, Strafrecht, AT, Band I*, 2006, S. 915, §20, Rn. 57; *Baumann, Jürgen/Weber, Ulrich/Mitsch, Wolfgang*, Strafrecht, AT, 9. Auflage, §19 Rn. 45; *Dold, Dennis*, Die actio libera in causa als Sonderfall der mittelbaren Täterschaft, GA 2008, 427.

⁴⁸ ანალოგიური ნორმის ქართულ სსკ-ში შემოტანის ინიციატივა ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოითქვა, თუმცა, იმ ქმედების დასჯადობასთან დაკავშირებით, რომლის განსახორციელებლადაც განზრახ მოხდა თავის ჩაყენება სიმთვრალეში, იხ. *ხარანაული, ლევან*, დაუმთავრებელი დანაშაულის დასჯადობა ქარ-

საკითხი წყდება *actio libera in causa*-ს მიხედვით. თუმცა, ეს მაინც არ იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ გადაიჭრას სიმთვრალეში განხორციელებული ყველა იმ ქმედების დასჯადობის საკითხი, რომელიც საშიშროების მიხედვით დასჯას იმსახურებს. ეს ეხება ისეთ შემთხვევას, როცა სიმთვრალის მდგომარეობაში თავის ჩაყენება არ ხდება შეგნებულად და უგონოდ მთვრალ მდგომარეობაში განხორციელებს გასროლას, მაგრამ ტყვია მიზანს ასცდება, ხოლო განხორციელებული ქმედება დაცულ სამართლებრივ სიკეთეს – სიცოცხლეს საფრთხეს შეუქმნის.

მოცემულ შემთხვევაში *actio libera in causa*-ს მიხედვით დასჯადობის საკითხი ვერ გადაწყდება, ვინაიდან გამოირიცხება განზრახი ქმედება იმის გამო, რომ მოქმედი პირი შეგნებულად არ დამთვრალა დასახელებული ქმედების განხორციელების მიზნით. განზრახვის აუცილებელ წინაპირობად განიხილავენ იმას, რომ სახეზე იყოს სიმთვრალეში თავის ჩაყენება გამიზნულად იმისთვის, რომ შემდგომ მთვრალ მდგომარეობაში შეძლოს მართლსაწინააღმდეგო ქმედების განხორციელება.

განზრახვა გამოირიცხება მაშინ, როცა მოქმედი პირი ქმედების განხორციელებისას უგონო მდგომარეობაში იმყოფება და არ/ვერ აცნობიერებს მის მიერ განხორციელებულ ქმედებას და ქმედებით მოსალოდნელ შედეგს. მართალია, დასჯადია გაუფრთხილებლობით სხვისი სიცოცხლის ხელყოფა, მაგრამ გაუფრთხილებლობით დანაშაულს არ გააჩნია მცდელობის სტადია, ვინაიდან მცდელობა მხოლოდ განზრახი ქმედებით შეიძლება განხორციელდეს. ქართული სსკ კი არ ითვალისწინებს ისეთ ნორმას, რომელიც შესაძლებელს გახდიდა ქმედების დასჯადობას ზემოთ მოყვანილ შემთხვევაში, განსხვავებით გერმანული სსკ-გან, სადაც აღნიშნული ქმედების დასჯადობის საკითხი შეიძლება გადაწყდეს 323a პარაგრაფის ფარგლებში.⁴⁹

იმისთვის, რომ დასჯადობასთან დაკავშირებული ხარვეზი აღმოიფხვრას, მიზანშეწონილია ქართულ სსკ-შიც იქნეს შემოტანილი ისეთი ნორმა, რომელიც შესაძლებელს გახდის დასახელებული

თული და გერმანული სისხლის სამართლის მიხედვით, 2014, გვ. 254.

⁴⁹ *Eisele, Jörg*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit, 3. Aufl., 2014, S. 397, §323a Rn. 1242.

ქმედების დასჯას. ქართული სსკ-ის 127-ე მუხლით ისჯება სიცოცხლისთვის საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენება, მაგრამ აღნიშნული ქმედების შემადგენლობა მხოლოდ განზრახ ქმედებას მოიცავს. პირი 127-ე მუხლით რომ დაისაჯოს, მან სხვა ადამიანი სიცოცხლისთვის საშიშ მდგომარეობაში განზრახ უნდა ჩააყენოს. ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოითქვა მოსაზრება, რომ მოხდეს 127-ე მუხლის გაფართოება და დასჯადი გახდეს სიცოცხლისთვის საშიშ მდგომარეობაში გაუფრთხილებლობით ჩაყენებაც,⁵⁰ მაგრამ გასათვალისწინებელია, რომ გაუფრთხილებლობითი ქმედებით რეალური საშიშროება შეიძლება შეექმნას არა მხოლოდ სიცოცხლეს, არამედ სხვა სამართლებრივ სიკეთესაც (მაგალითად, ჯანმრთელობას). შესაბამისად, 127-ე მუხლმა რომ მოიცვას გაუფრთხილებლობის სფეროც, ის მაინც სრულად ვერ მოიცავს სიმთვრალეში გაუფრთხილებლობით სამართლებრივი სიკეთებისთვის საფრთხის შექმნის ყველა შემთხვევას და ვერ შეასრულებს იმ ფუნქციას, რასაც გერმანული სსკ-ის 323ა პარაგრაფი.

⁵⁰ უგრეხელიძე, მინდია, ბრალი საფრთხის დელიქტებში, 1982, გვ. 40.